

Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Centru), (jud. Sv. Cușnir)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. N. Budăi, D. Babălău, I. Dutca)

ÎNCHEIERE

21 septembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Victor Burduh

examinând admisibilitatea recursurilor declarate de Ministerul Justiției al RM și Apostolov Valentina, prin intermediul avocatului Melinteanu Călin,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Valentina Apostolov împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM cu privire la repararea prejudiciului moral și material cauzat prin acțiunile ilicite ale procuraturii, constatarea încălcării dreptului la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale și repararea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 19 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care au fost respinse apelurile declarate de Apostolov Valentina, prin intermediul avocatului Melinteanu Călin, Procuratura Generală și Ministerul Justiției și a fost menținută hotărârea din 13 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru), prin care acțiunea a fost admisă parțial,

c o n s t a t ă :

La 23 iunie 2021, Apostolov Valentina a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM cu privire la repararea prejudiciului moral și material cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii constatarea încălcării dreptului la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale și repararea prejudiciului moral.

În motivarea cererii de chemare în judecată, reclamanta a indicat că, la 21 octombrie 2016, de către Procuratura Anticorupție a fost pornită cauza penală nr.2016978203, în baza elementelor infracțiunii prevăzute de art.328 alin.(3) Cod penal. La 22 octombrie 2016, a fost reținută, iar prin ordonanța procurorului Procuraturii Anticorupție din 24 octombrie 2016, a fost pusă sub învinuire,

incriminându-i-se săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.328 alin.(3) Cod penal.

A mai indicat că prin încheierea din 24 octombrie 2016 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău a fost admis integral demersul procurorului, fiind aplicată în privința sa măsura preventivă sub formă de arest preventiv pe un termen de 30 zile, cu calcularea termenului începând cu 22 octombrie 2016 și până la 21 noiembrie 2016.

Ulterior, prin încheierea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, a fost prelungită măsura preventivă sub formă de arest preventiv, iar prin încheierea din 16 decembrie 2016 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, măsura preventivă arestul la domiciliu a fost aplicată până la 07 ianuarie 2017.

A relevat că prin ordonanța din 22 aprilie 2021, emisă de procurorul în Procuratura mun. Chișinău, Alexandru Mogîldea s-a dispus scoaterea integrală de sub urmărire penală a învinuitei Apostolov Valentina, din motiv că fapta nu a fost săvârșită de către învinuită.

Reclamanta a menționat că, neîntemeiat i-a fost aplicată măsura preventivă sub formă de arest preventiv și arest la domiciliu în perioada 22 octombrie 2016- 07 ianuarie 2017, iar prin acțiunile ilegale ale organului care a exercitat nemijlocit urmărirea penală, i-a fost încălcat dreptul fundamental la viața privată, la libertate și dreptul de a nu fi urmărită penal ilegal, fiindu-i cauzat un prejudiciu material și moral imens, totodată, acest fapt provocându-i retrăiri și stresuri de neimaginat, cu consecințe drastice pentru sănătate.

A remarcat că prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală, imaginea sa a fost grav afectată, fiind deseori înjosită și evitată de colegii de serviciu. La momentul reținerii și aplicării măsurii preventive, era angajată în cadrul Camerei de Licențiere, deținând funcția de șef al Direcției gestionarea informației de licențiere. La 31 octombrie 2016, procurorul Procuraturii Anticorupție, Potîngă Veaceslav, a înaintat demersul privind suspendarea provizorie a lui Apostolov Valentina din funcția deținută și ca urmare, la 01 noiembrie 2016, prin ordinul directorului interimar al Camerei de Licențiere, a fost suspendată din funcție, începând cu 01 noiembrie 2016, până la adoptarea definitivă a hotărârii pe cauza penală nr. 2016978203.

A precizat că, la momentul reținerii, avea un salariu mediu lunar de 7 084 lei, iar urmărirea penală în care a avut calitatea de învinuit, a durat peste 5 ani, astfel fiindu-i încălcat dreptul la examinare în termen rezonabil a cauzei, prin ce i-a fost cauzat prejudiciu material și moral. Pe parcursul urmăririi penale a avut stări de stres, neliniște, retrăiri.

Reclamanta în ședința de judecată a solicitat: încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul său a prejudiciului moral în mărime de 220 000 lei; constatarea încălcării dreptului reclamantei Apostolov Valentina la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale în cauza penală nr.2016978203; încasarea din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul Valentinei Apostolov a sumei de 100 000 lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încălcarea dreptului la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale; încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul Valentinei Apostolov a sumei 21 252 de lei, cu titlu de salariu pentru

perioada 22 octombrie 2016 – 27 ianuarie 2017 și compensarea cheltuielilor de judecată, în sumă de 10 200 de lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, constituite din 6 000 de lei pentru examinarea cauzei penale și 4 200 de lei, suportate la judecarea prezentei cauze.

Prin hotărârea din 13 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) a fost admisă parțial acțiunea înaintată de Apostolov Valentina.

A fost încasat din contul bugetului de stat, gestionat de Ministerul Finanțelor al RM, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul Valentinei Apostolov, prejudiciul moral în mărime de 100 000 de lei, cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii.

A fost încasată suma de 21 252 de lei cu titlu de salariu pentru perioada 22 octombrie 2016- 27 ianuarie 2017, suma de 6 000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate în cauza penală nr. 2016978203 și suma de 4 200 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate la examinarea prezentei cauze, în rest acțiunea fiind respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia din 19 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău au fost respinse apelurile declarate de Apostolov Valentina, prin intermediul avocatului Melinteanu Călin, Procuratura Generală și Ministerul Justiției al RM și a fost menținută hotărârea din 13 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru).

Pentru a decide astfel, instanțele reținând prevederile art. Legii nr.1545-XVII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, au menționat că Apostolov Valentina este în drept să solicite repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ținând cont că prin ordonanța procurorului în Procuratura mun. Chișinău – Alexandru Mogîldea din 22 aprilie 2021 Apostolov Valentina a fost scoasă de sub urmărirea penală pe motiv că fapta prevăzută de art.328 alin.(3) lit. d) Cod penal nu a fost săvârșită de învinuită. Ținând cont de faptul că s-a constatat indubitabil că Apostolov Valentina a fost supusă măsurilor procesuale preventive, fiind privată de libertate, în privința acesteia fiind efectuate acțiuni procesuale și măsuri speciale de investigație care au atentat la viața sa personală, fiindu-i afectat și lezat dreptul la libertate și siguranță, precum și dreptul la respectarea vieții private, instanțele au conchis că este în drept să solicite repararea prejudiciului cauzat în urma acestor acțiuni, chiar dacă nu a fost condamnată, deținând doar calitatea de bănuț/învinuit, în cadrul procedurii penale inițiate.

Instanțele au menționat că compensația solicitată de Apostolov Valentina în suma de 220 000 de lei este exagerată, motiv pentru care au conchis că urmează a fi încasată suma de 100 000 de lei, cu titlu de despăgubiri morale, această fiind una rezonabilă și echitabilă în raport cu natura drepturilor lezate, caracterul și gravitatea suferințelor suportate și statutul social al lui Apostolov Valentina.

Referitor la cerința cu privire la încasarea salariului ratat în rezultatul absenței forțate de la locul de muncă 22 octombrie 2016-27 ianuarie 2017, în mărime de 21 252 de lei, instanțele au considerat-o întemeiată și care urmează a fi admisă, deoarece Apostolov Valentina fiind suspendată din funcție, a fost privată de sursa ei principală de existență.

În partea ce ține de compensarea cheltuielilor de judecată și anume a

cheltuielilor de asistență juridică instanțele au menționat că pretenția este întemeiată deoarece Apostolov Valentina a beneficiat de asistență juridică din partea avocatului Melinteanu Călin în cadrul examinării cauzei penale, fapt confirmat prin bonurile de plată, respectiv urmând a fi încasată suma de 6000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică în cadrul cauzei penale.

Reținând prevederile art.96 alin.(1) Cod de procedură civilă, instanțele au reținut că având în vedere că acțiunea a fost admisă parțial, iar la examinarea cauzei civile Apostolov Valentina a beneficiat de asistență juridică din partea avocatului Melinteanu Călin, pentru care conform bonului de plată a achitat suma de 4200 de lei, această sumă urmează a fi încasată, ca fiind una necesară și rezonabilă.

În partea ce ține de cerința cu privire la constatarea încălcării dreptului la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale, instanțele au conchis că acest capăt de cerere urmează a fi respins ca neîntemeiat, deoarece perioada de referință în speța dată ce ține de exercitarea urmăririi penale în cadrul dosarului penal nu depășește limita rezonabilității, ținând cont de caracterul și volumul complex al acțiunilor organului de urmărire penală, măsurile de investigație efectuate în cauza penală, complexitatea cauzei, comportamentul participanților la proces, precum și intervenirea pe parcursul procesului a situației epidemiologice din țară.

În concluzie instanțele au reiterat că la niciun element de probă nu a fost confirmată întinderea neîntemeiată de către organul de urmărire penală a exercitării urmăririi penale în cadrul dosarului penal.

La 14 iulie 2022, Ministerul Justiției al RM a contestat cu recurs decizia din 19 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și a hotărârii din 13 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru), cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă ca nefondată.

În motivarea recursului a invocat că, atât instanța de apel, cât și prima instanță a aplicat eronat normele de drept material ce țin de încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. Or, pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr.1545-XVIII din 25 februarie 1998, necesită să fie întrunite cumulativ, atât circumstanțele prevăzute de art.6 – dreptul la repararea prejudiciului, cât și de art.3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Consideră că normele legale în cauză sunt indisolubile, respectiv nu pot fi aplicate separat.

La 11 august 2022, Apostolov Valentina, prin intermediul avocatului Melinteanu Călin, a contestat cu recurs decizia din 19 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și a hotărârii din 13 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru), în partea pretențiilor respinse, cu adoptarea în această parte a unei noi hotărâri, prin care să fie încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM a prejudiciului moral în mărime de 220 000 de lei, constatarea încălcării dreptului la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale și încasarea sumei de 100 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat, în rest hotărârile să fie menținute.

În motivarea recursului a invocat că, nu este de acord cu hotărârile instanțelor ierarhic inferioare în partea ce ține de respingerea pretențiilor cu privire la constatarea încălcării dreptului la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale precum și în partea ce ține de quantumul prejudiciului moral cauzat prin acțiunile

ilicite ale organului de urmărire penală.

A subliniat că prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală i-a fost încălcat dreptul fundamental la viața privată, la libertate și dreptul de a nu fi urmărit penal, fiindu-i cauzat astfel un prejudiciu material și moral. A menționat că ea mereu a fost o persoană corectă și onestă, obținând inclusiv medalii pentru țară, în urma acțiunilor organului de urmărire penală a avut retrairi și stresuri de neimaginat, cu consecințe drastice pentru sănătate. Prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală imaginea i-a fost grav afectată, fiind deseori înjosită și evitată de colegii săi, astfel consideră că i-a fost cauzat un prejudiciu pe care îl estimează la 220 000 de lei.

Referitor la pretenția cu privire la constatarea încălcării dreptului la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale și încasării prejudiciului moral în mărime de 100 000 de lei, a menționat că urmărirea penală a durat aproximativ 5 ani, astfel consideră că această durată este incompatibilă cu cerința termenului rezonabil garantat de art.6 CtEDO. Având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele cauzate, starea de stres, neliniște, retrăielile, pierderea încrederii în organele de drept, consideră justificat compensarea prejudiciului moral în mărime de 100 000 de lei.

La 19 august 2022, Procuratura RM a depus referință la cererea de recurs declarată de Ministerul Justiției, solicitând admiterea recursului.

La 26 august 2022, Procuratura RM a depus referință la cererea de recurs depusă de Apostolov Valentina, prin intermediul avocatului Melinteanu Călin, solicitând respingerea recursului.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că decizia recurată a fost pronunțată la 19 mai 2022, expediată în adresa părților prin poșta electronică la 27 iunie 2022 (f.d.170). Astfel, se constată că recurenții s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursul împotriva deciziei instanței de apel în termenul stabilit de lege.

Analizând temeiurile invocate în cererile de recurs, referințe, în raport cu materialele cauzei și prevederile legale, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile declarate de Ministerul Justiției al RM și Apostolov Valentina, prin intermediul avocatului Melinteanu Călin, inadmisibile, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) al Codului de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural prevăzute de art. 432 alin. (2), (3) și (4) al Codului de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) al Codului de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) al Codului de procedură civilă. În conformitate cu art. 440 alin. (1) al Codului de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului.

Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului. Dat fiind faptul că temeiurile de declarare a recursului împotriva deciziei curții de apel, prin prisma prevederilor secțiunii a 2-a a capitolului XXXVIII al Codului de procedură civilă, sunt strict delimitate de art. 432, Completul reține că reieșind din prevederile art. 437 alin.(1) lit. f) al Codului de procedură civilă, în sarcina recurentului este impusă obligația delimitării esenței, temeiului și argumentării acelei/acelor încălcări esențiale și/sau a acelor circumstanțe ce indică la aplicarea eronată a normelor de drept material sau procedural, și care ar dicta necesitatea considerării recursului ca fiind admisibil.

În speță, însă criticile invocate de Ministerul Justiției al RM și Apostolov Valentina, prin intermediul avocatului Melinteanu Călin, nu pot duce la admisibilitatea recursurilor, or acestea nu pot fi reținute prin prisma art. 432 al Codului de procedură civilă, în condițiile în care se insistă în mod exclusiv asupra reaprecierii circumstanțelor cauzei, în detrimentul evidențierii ilegalității soluției instanței de apel.

Acest fapt denotă caracterul declarativ al recursurilor, fiind lipsite de esență, care evidențiază simplul fapt al dezacordului recurenților cu soluția dată de instanța de apel, precum și lipsa temeiurilor legale de declarare al recursului, având în vedere faptul că, rolul exclusiv al recursului este de a asigura efectuarea unui control de legalitate a deciziei atacate în baza temeiurilor legale de declarare a recursului strict prevăzute de art. 432 alin. (2), (3) și (4) al Codului de procedură civilă.

Or, nu este suficientă simpla expunere a circumstanțelor faptice ale cauzei, fiind necesară motivarea recursului cu indicarea amănunțită a motivelor de nelegalitate pe care se întemeiază, precum și dezvoltarea lor. Motivarea recursului înseamnă nu doar exprimarea nemulțumirii față de actul de dispoziție pronunțat în apel, ci expunerea tuturor motivelor pentru care, din punctul de vedere al părții, instanța a pronunțat o hotărâre neîntemeiată. Aderent, recursul nu se poate limita la o simplă indicare a textelor de lege, condiția legală a dezvoltării motivelor de recurs implicând determinarea greșelilor anume imputate instanței de apel, o minimă argumentare a criticii în fapt și în drept, precum și indicarea probelor pe care se bazează. Abordarea recurenților, în speță, însă evidențiază în mod clar dezacordul acestora cu soluția dată de instanța de apel, iar argumentele recursurilor nu permit identificarea omisiunilor sau erorilor care ar impune considerarea acestuia ca fiind admisibile.

Prin prisma jurisprudenței CtEDO, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri, trăsătură distinctivă care nu este evidențiată în cererile de recurs declarate de Ministerul Justiției al RM și Apostolov Valentina, prin intermediul avocatului Melinteanu Călin.

Astfel, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție constată lipsa temeiurilor care ar dicta necesitatea considerării recursurilor ca fiind admisibile.

În conformitate cu art. 270, 431 alin. (2), art. 433 lit. a) și art. 440 alin. (1) ale Codului de procedură civilă, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se consideră inadmisibile recursurile declarate de Ministerul Justiției al RM și Apostolov Valentina, prin intermediul avocatului Melinteanu Călin.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Victor Burduh